

שבת הגדול פרשת צו, פסח - ליל הסדר

פרשת צו ממשיכה לעסוק בדיני קורבנות ובתיאור העבודות במשכן "אש, תמיד תוקד על המזבח לא תקבה". אש התמיד על המזבח נשמרה יחד עם עבודת הקורבנות לתקופה בלתי נתפסת של כ-1500 שנה. אש התמיד נותרה בצורת הניצוץ האלוקי הבווער תמיד בלב כל יהודי כפי שרובו המוחלט של עם ישראל משמר את מסורת ישראל וחגיו ומקפיד לערוך את ליל הסדר הכולל קריאת הגדה כבר כאלפיים שנה. הרב זמיר כהן מסביר שעלינו לנסות ללבות את הניצוץ היהודי בכל יהודי ואין להתיימשך אפילו מעבריינים שהרי גם בהם ניתן להצית את האש. אנו רואים את הרעיון גם בהגדה בדאגה לארבעת הבנים השונים. הניצוץ שאינו כבה מסמל את התורה הקדושה ואת העובדה שאש התורה היא תמידית, לא כבתה ולא תכבה לעולם. לעיתים העיסוק בה נחלש עד כדי גחלת או ניצוץ קלוש אך עם הזמן הגחלת הופך למדורה גדולה המפיצה אור וחום רב ואנו נושאי הגחלים המעבירים ומלבים אותם הלאה מדור לדור.

במוצ"ש נתכנס בע"ה כולנו סביב שולחן "ליל הסדר" ונקרא את ההגדה. המארחים יגיעו עיפיים מההכנות האורחים יבואו לחגוג ולאכול. חלקנו ידאג לסדר המנות ומתי אוכלים, יהיו שיספרו ויבדקו כמה דפים נשארו ובכל זאת פסח, ליל הסדר, מצה ומרור הם סדרת חינוך דתית מוסרית חברתית וסוציאלית. ליל הסדר מתחיל בהצהרה – דאגה לחלשים "כל דכפין ייתי ויכול..." דאגה לנצרכים, וממשיך בלימוד, חינוך ושיתוף הילדים באמצעות שינון ה-4 הקושיות והתשובות. עם ישראל שמר על זהותו ומורשתו המיוחדת לאורך אלפי השנים בזכות אותה ההקפדה על שמירת המסורות והקפדה על "והגדת לבנך"

חג הפסח מכונה בתורה חג המצות, בתפילה הוא מכונה זמן חירותנו על שום היציאה מעבדות לחירות. סיימנו כעת (עוד) מערכת בחירות לממשל יהודי עצמאי בארץ ישראל. לאחרונה "הגיגת הדמוקרטיה" הפכה לאירוע מביש בשל התדירות הנפוצה ובשל רמת ההכפשות והשנאה אבל יש לזכור שיהודים לאורך אלפי שנים בכל רחבי העולם חלמו לשוב לישראל ואנו חיים במציאות שבעבר נחשבה "בלתי נתפסת ודמיונית" של מדינה יהודית חופשית מעול גוים בארץ ישראל שבה ניתן לבחור ולהיבחר בחופשיות. יש לנו זכות עצומה שהתגשמה בזמננו וראוי לזכור זאת כשנאמר - שְׁהִיְיָנו וְקִיְיָנו וְהִגִּיעָנוּ לְזֶמַן הַזֶּה.

אחד המנהגים היפים והעתיקים שלנו שמדגים ומנציח את האנושיות המסר והמוסר שביהדות הוא מנהג "קמחא דפסחא" (מארמית - קמח לפסח – להכנת מצות) שחז"ל קבעו לצורך הדאגה לנזקקים מתוך רעיון האחדות והערבות ההדדית. הדאגה לחלשים מצויה בהלכה. הנזקקים תמיד היו בראש סדר העדיפויות של חז"ל. הרמ"א זצ"ל קבע את ההלכה הראשונה בהלכות חג הפסח בצורך לקנות חטים ולחלקן לעניים לצורך הפסח. רבי ישראל מאיר הכהן מראדין מסביר את חשיבות ה"קמחא דפסחא" כדאגה יתרה לעניים בחג הפסח משום שבחג זה כולנו יושבים בשמחה ובנחת וחוגגים במשפחתיות ואין זה ראוי שאחינו העניים וחסרי הכול יהיו רעבים, צמאים ועצובים. (מאורות הדף היומי)

האדמו"ר מנחם מנדל מלובביץ זצ"ל הטיפף כל חייו לקירוב יהודים ליהדות מתוך אהבה וכבוד ולא מתוך כפיה. הרבי דאג לכל יהודי ללא בדיקה ב"ציציותיו" וביקש לקבלו לקרבו, להושיבו לצידינו ליד השולחן לצד ההורים והסבים לקיים את מצוות "ואהבת לרעך כמוך". הרבי לימד שיש גם "בן חמישי" שאינו מוזכר ב"הגדה" אותו יהודי שאינו יודע על החג ואין לו כל מושג ביהדות, ויש לדאוג שיהיה מוזמן לליל הסדר המשפחתי.

קיים סיפור שהציעו לרבי להמליץ לעשות מנהג בכל בתי ישראל להציב כיסא ריק לזכר נרצחי השואה. הרבי אמר שרעיון טוב יותר הוא למלא את הכיסא הריק ביהודי שאין לו דרך לחגוג ובכך ננציח יותר את היהודים שהושמדו ואת היהדות. קריאת ההגדה מידי שנה לאורך אלפי שנים היא כמו הגחלת שמתפתחת למדורה גדולה, ניצחון עצום על כל אלו שרצו לכלותנו ונעלמו מהעולם והודיה לה' על שהצילנו מידם. מנהג נוסף שחשוב לדבוק בו הוא ובע"ה שנוכל לקיימו כולנו הוא ושמחת בחגך – השולחן ערוך אורח חיים קובע שיש לשמוח ולשמח את כל בני הבית. אדם שאין לו כביכול סיבה לשמוח צריך למצוא דבר אחד משמח ולהעצים אותו עד שיבוא לכדי השמחה השלמה.

שבת שלום וחג שמח .

שלר איתן

לעילוי נשמת אבי, מורי ורבי אברהם חנן בן נתן ואטל ז"ל.